

S2-opetus alakoulussa - osallisuuden tukemista

POMM1083 luento 23.9.2025

Eija Aalto eija.aalto@jyu.fi &

Sanna Mustonen sanna.s.mustonen@jyu.fi

Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos

Tavoitteena

Tämän opintojakson opiskeltuasi

- **ymmärrät kielen sosiaalisen ja tilanteisen luonteen sekä kielten merkityksen identiteettien rakentumisessa**
- **osaat ohjata ja arvioida monimuotoisten tekstien tulkinta- ja tuottamisprosesseja oppijälähtöisesti oppimisen eri vaiheissa**
- **osaat arvioida ja kehittää omaa kieliasiantuntijuuttasi, esimerkiksi monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen taitojasi.**

Teemanamme tänään

- S2-opetus
 - Millainen oppimäärä?
 - Kieli osana ihmisen identiteettiä
 - Funktionaalinen näkökulma kielen oppimiseen ja opetukseen
- Valmistava opetus

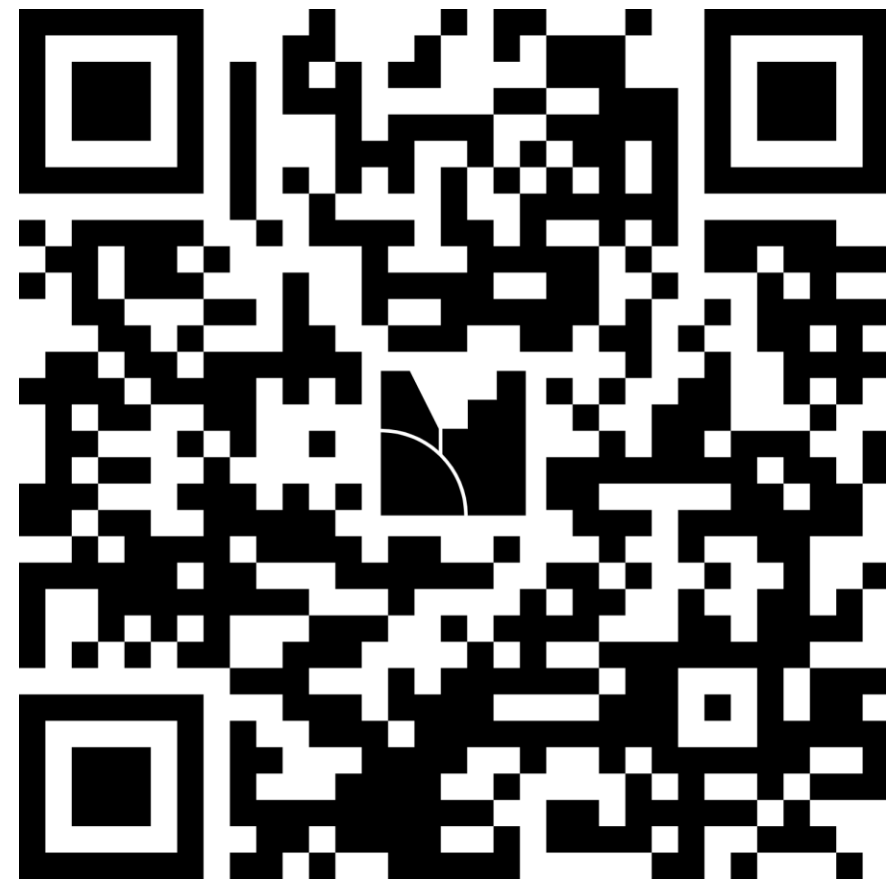
Pari kysymystä alkupalaksi

<https://www.menti.com>

Access code:

3696 3552

[https://www.menti.com/
alf5e78fkqg7](https://www.menti.com/alf5e78fkqg7)

- Olen opettanut suomea toisena kielenä.
- Olen opiskellut suomea toisena kielenä.
- Olen vierailut S2-opetusryhmissä.
- Olen opiskellut monikielisessä ryhmässä.
- Olen vierailut valmistavan opetuksen ryhmissä.
- Suomi on yksi maailman vaikeimmista kielistä.

Valmistava opetus (1000 t eli noin 1 lukuvuosi)

- Valmistavassa opetuksessa kehitetään oppilaiden tekstitaitoja ja opiskeluvalmiuksia koulun kielenkäyttötilanteissa toimimiseen.
- Oppilas tarvitsee tukea taitojensa ja valmiuksiensa kehittämiseen myös perusopetukseen siirtymisen jälkeen. Oppilaalle laaditaan yksilöllinen opinto-ohjelma.
- Opetukseen voivat osallistua sekä vasta Suomeen saapuneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret. Osallistuminen ei edellytä oleskelulupaa.
- Etenkin 1-2-luokka järjestetään usein inklusiivisesti (ei erillistä valmistavan opetuksen ryhmää)
- Alusta saakka integroidaan ikätason mukaisiin taito- ja taideaineisiin sekä muihin oppilaalle vahvoihin aineisiin.
 - Integroitumisessa on tarpeen tukea sekä tulijaa että muuta ryhmää ryhmäytymisessä.

Työkaluja valmistavaan opetukseen

- Repo, E., Tarnanen, M., Aalto, E. & Kopra, E. (2025). *Yläkoulun valmistavan opetuksen Voitto-työväline. Pedagoginen työväline äskettäin maahan muuttaneiden oppilaiden tekstitaitojen kehittymisen seuraamiseen, arviointiin ja tukemiseen*. Jyväskylän yliopisto.

HARJOITUSTEHTÄVÄ 4. Lue ja kirjoita: kaavio

Katso kaavioita ja vastaa kysymyksiin.

- Millainen sää heinäkuussa on? _____
- Milloin (missä kuussa) Suomessa on kylmä? _____
- Mitä suomalaiset harrastavat paljon (3 asiaa)? _____
- Mitä miehet harrastavat enemmän kuin naiset? _____
- Mitä ajattelet, milloin on hyvä sää ulkoilla? Miksi? _____

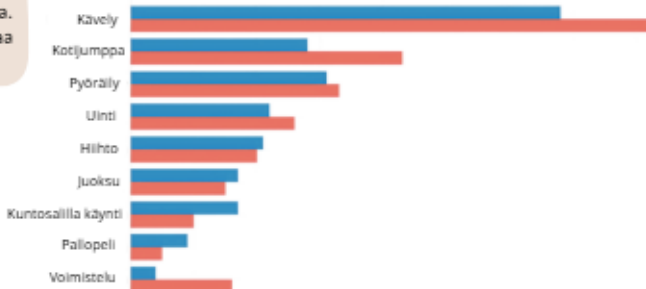
SUOMALAISET ULKOILEVAT - VARSINKIN, JOS SÄÄ ON HYVÄ

Suomalaiset menevät usein ulos: suomalaisista 96 %, eli lähes kaikki harrastavat ulkoilua. Suomalaiset ulkoilevat keskimäärin 3 kertaa viikossa ja 182 kertaa vuodessa. Ulkoiluun vaikuttaa Suomen sää. Lämmin sää saa ihmiset lähtemään ulos ja harrastamaan liikuntaa ulkona. Jos sää on huono, on pimeää tai kylmä, ihmiset ovat enemmän sisällä. Talvella suomalaiset harrastavatkin enemmän sisäliikuntaa, esimerkiksi käyvät kuntosalilla.

Tässä on kaksi kaaviota ulkoiluun liittyen. Kaaviossa 1 on Suomen keskimääräinen sää vuoden aikana. Kaavio 2 näyttää, mitä liikuntaa suomalaiset harrastavat.

2. Kuinka monta prosenttia (%) suomalaisista harrastaa liikuntaa?

Miten suomen kieltä harjoitellaan tilanteisesti?

HARJOITUSTEHTÄVÄ 7. Lue ja laske: ruokaohje

- $3 + 1 = \underline{\hspace{2cm}}$
 $8 + 5,5 = \underline{\hspace{2cm}}$
 $22 - 3,5 = \underline{\hspace{2cm}}$
 $7 \cdot 6 = \underline{\hspace{2cm}}$
 $56 : 8 = \underline{\hspace{2cm}}$
 $1,50 - 1,49 = \underline{\hspace{2cm}}$
 $5 \text{ desilitraa (dl)} = \underline{\hspace{2cm}} \text{ litraa (l)}$
 $\frac{1}{2} = 0,5 = \underline{\hspace{2cm}} \%$
- Teet kreikkalaisen salaatin. Kuinka monta tomaattia tarvitset?
- Teet sämpylät ja kreikkalaisen salaatin. Kuinka paljon tarvitset suolaa yhteensä?
- Teet neljäkymmentäviisi sämpylää. Kuinka paljon tarvitset hiivaa?
- Teet puolikkaan salaatin (kaksi annosta). Kuinka paljon tarvitset fetajuustoa? Entä punaviinietikkaa?

Helpot ja maukkaat sämpylät

AINEKSET 15 KAPPALETTA

- 5 dl vettä (tai maitoa)
- 50 g hiivaa
- 2 tl suolaa
- 1 rkl oliivipapuria
- 50 g voita, margariinia tai öljyä
- 10 dl jauhoja

OHJE

- Liota hiiva kädenlämpöiseen nesteeseen. Lisää suola ja oliivipapuri, ja alusta taikinaksi jauhoilla. Lisää pehmeä rasva. Löysähkötä taikinasta saat kuohkeimmat sämpylät.

Kreikkalainen salaatti

15 MINUUTTIA, 4 ANNOSTA

AINEKSET

- 3 tomaattia
- 1 kurkku
- 1 paprika
- 1 punasipuli
- 200 g (1 paketti) fetajuustoa
- 1 dl oliiveja
- 1 tl oreganoa
- $\frac{1}{4}$ tl rouhittua mustapippuria

KASTIKE

- $\frac{1}{4}$ dl oliiviöljyä
- 3 tl punaviinietikkaa
- $\frac{1}{2}$ tl suolaa
- $\frac{1}{4}$ tl sokeria

VALMISTUS

- Huuhtele tomaatit, kurkku ja paprika. Leikkaa ne suupalloiksi. Kuori punasipuli, ja viipaloi se ohuiksi renkaiksi. Valuta feta, ja leikkaa se paloiksi. Valuta myös oliivit.

HARJOITUSTEHTÄVÄ 12. Kuuntele ja kirjoita: oppituntipuhe

Kirjoita, mitä opettaja sanoo.

A. Mitä nämä ovat?
 ja

B. Mitä ne tekevät?

C. Mitä nämä ovat?
 ja

D. Mitä ne tekevät?

E. Mitä nämä ovat?
 ja

F. Mitä ne tekevät?

IHMISEN KEHO

67

HARJOITUSTEHTÄVÄ 16. Puhu: haastattele koulun ihmisiä

Koulussa on paljon ihmisiä: opettaja, ohjaaja, keittäjä, vahtimestari, siistijä, terveydenhoitaja ja rehtori. Mitä he tekevät? Kenen kanssa he ovat töissä? Milloin he ovat koulussa? Mistä he pitävät?

A. Mitä haluat tietää? Mieti ja kirjoita kysymyksiä parin kanssa.

	OPETTAJA	OHJAAJA			
Kysymys: Mikä sinun nimi on?					
Kysymys: Mitä teet töissä?					
Kysymys:					
Kysymys:					
Kysymys:					
Kysymys:					

B. Lähde ulos luokasta ja etsi sopivat ihmiset.

- Tervehdi ja kerro, kuka olet.
- Kysy, saatko kysyä pari kysymystä.
- Kysy kysymykset ja kirjoita vastaukset.
- Kiitä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät

- Suomen kieli ja kirjallisuus
- Ruotsin kieli ja kirjallisuus (svenska och litteratur)
- Saamen kieli ja kirjallisuus
- Romanikieli ja kirjallisuus
- Viittomakieli ja kirjallisuus
- **Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus**
- Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (svenska som andraspråk och litteratur)
- Suomi saamenkielisille
- Ruotsi saamenkielisille
- Suomi viittomakielisille
- Ruotsi viittomakielisille

Jokaiselle oppimäärälle on
oma OPS

Huom! Oppilaan oman äidinkielen opetus on **perusopetusta täydentävää** eli ei osa oppiainepalettea.
Oman äidinkielen opetukselle on kuitenkin laadittu oma ops.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

MUUTTUMASSA
VUODEN
KULUESSA!!!

- Voidaan valita, jos oppilaan äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Huomioidaan myös:
 - suomen kielen taidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
 - suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärän opiskeluun
 - Tarpeen määrittävät opettajat yhdessä, valinnasta päättää huoltaja.
 - (äidinkieli voi väestörekisterissä olla suomi; S2-yo kokeessa äidinkieli ei suomi)
- Opetuksen suunnittelun lähtökohtana aina oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe → yksilöllistä
- Opetus voidaan järjestää monin eri tavoin (erillisenä S2-opetuksena, osana S1-opetusta tai välimuotona) → arviointi S2-oppimäärän kriteereillä.
- Voi siirtyä suomen kielen ja kirjallisuuden opetukseen, kun taitotaso riittävä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityinen tehtävä

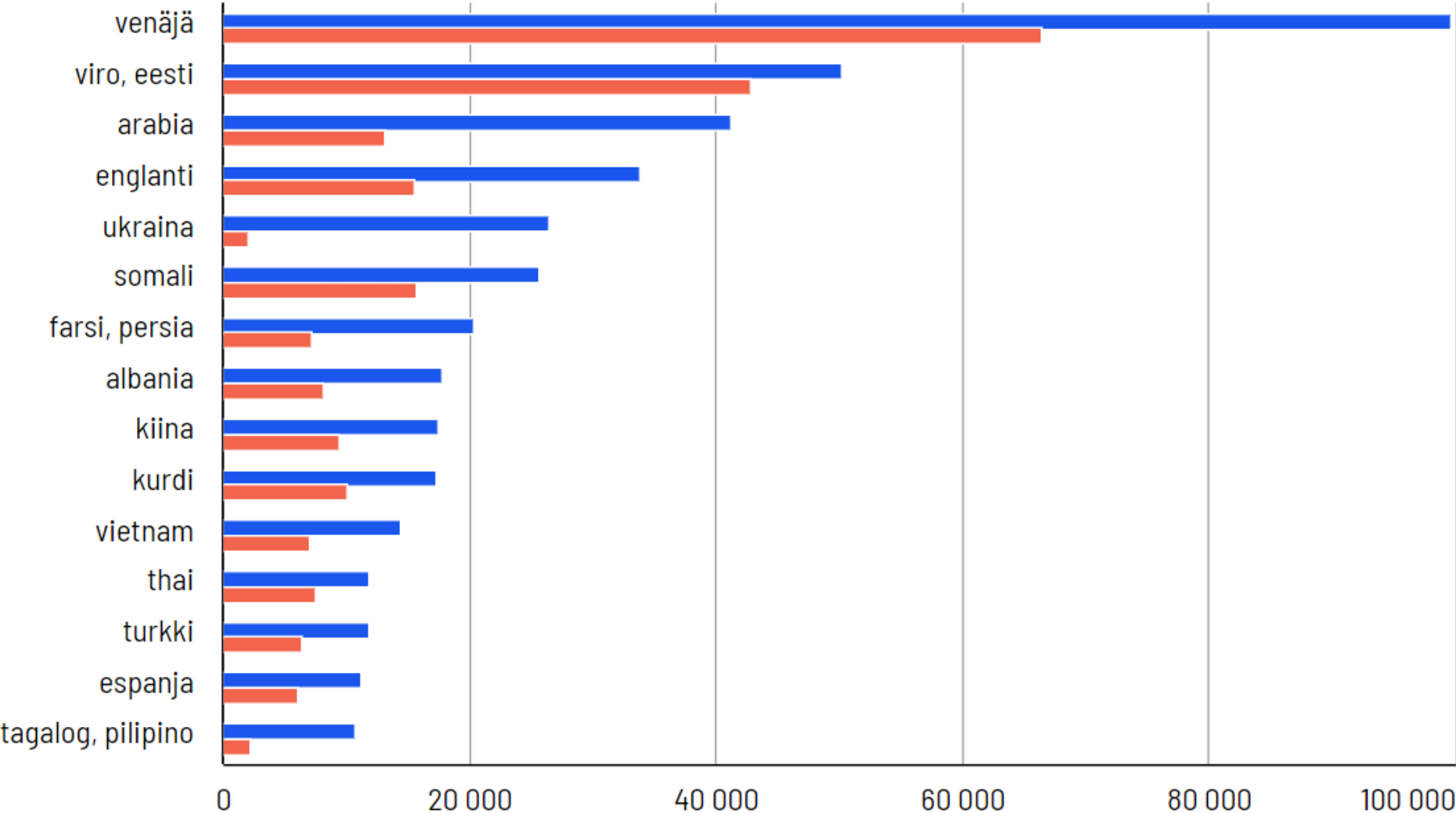
- Tukea lapsen ja nuoren kasvua **kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi**, jolla on kielelliset valmiudet **jatko-opintoihin**.
- Opetuksen avulla pyritään **monilukutaitoon**, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä **päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa**.
- Opetuksessa tuetaan **kielitaidon eri osa-alueiden** sekä **eri tiedonalojen kielen kehittymistä**.
- Tukea oppilaan **monikielisyyden kehittymistä ja monikielistä identiteettiä** sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen.
- Tukea **kotoutumista** suomalaiseen yhteiskuntaan.
- Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä **käsitteellisen ajattelun kieleen**.

Oman äidinkielen opetus Jyväskylässä 2025-2026

arabia
bahasa indonesia
bengali
dari
eesti
englanti
espanja
hindi
hollanti
italia
japani
kiina
kinyaruanda
Kurdi / kurmanji
persia
portugali

puola
punjabi
ranska
ruotsi
saksa
sinhala
somal
swahili
thai
unkari
ukraina
urdu
venäjä
vietnam
viittomakieli

Suurimmat vieraskieliset ryhmät 2013 ja 2023

S2-oppilaat eivät ole homogeeninen ryhmä – älä kategorisoi ryhminä, ymmärrä yksilöinä

Osallisuuteen ja sitä myöten oppimiseen vaikuttavat mm.

- **ikä** (esim. herkkyys oppia kieliä Abrahamsson & Hyltenstam 2008)
- **maahanmuuttoikä** (esim. Åslund ym. 2009)
- **oppimisympäristöt ja sosiaaliset verkostot** (esim. Aarsæther & Hui, 2021)
- **aiempi koulupolku ja taidot; mitä taitoja tunnistamme?** (esim. Ennser-Kananen 2023)
- **kielellinen tausta** (esim. kielen ja kulttuurin etäisyys suomesta, Kaivapalu 2005; Suni 2008; Honko & Mustonen 2018)
- **etninen ja kansallinen tausta (vältä stereotypiat mutta myös väitteet värisokeudesta!)** (Esim. Kurki 2019, Mustonen & Aalto 2023)
- **sukupuoli, uskonto** (esim. Mäkelä ja Peura 2023, Mustonen 2021)
- **oleskelulupatyyppe, maahanmuuttosyy, elämäntilanne...** (esim. Järvinen 2023; Kaukko ym. 2023); **pakolaistausta** (Markkula et al 2017; Reavell & Fazil 2017; Castaneda et al. 2018; Dryden-Peterson 2019)

Miten voit rakentaa
ymmärrystä ja
luottamusta ryhmässä,
niin että opit tuntemaan
oppilaasi? Mitä opettajan
on eettistä selvittää ja
miksi?

Suomen kielelle tyypillisiä piirteitä

(ks. myös Kielivertailutyökalu; Honko & Mustonen 2018)

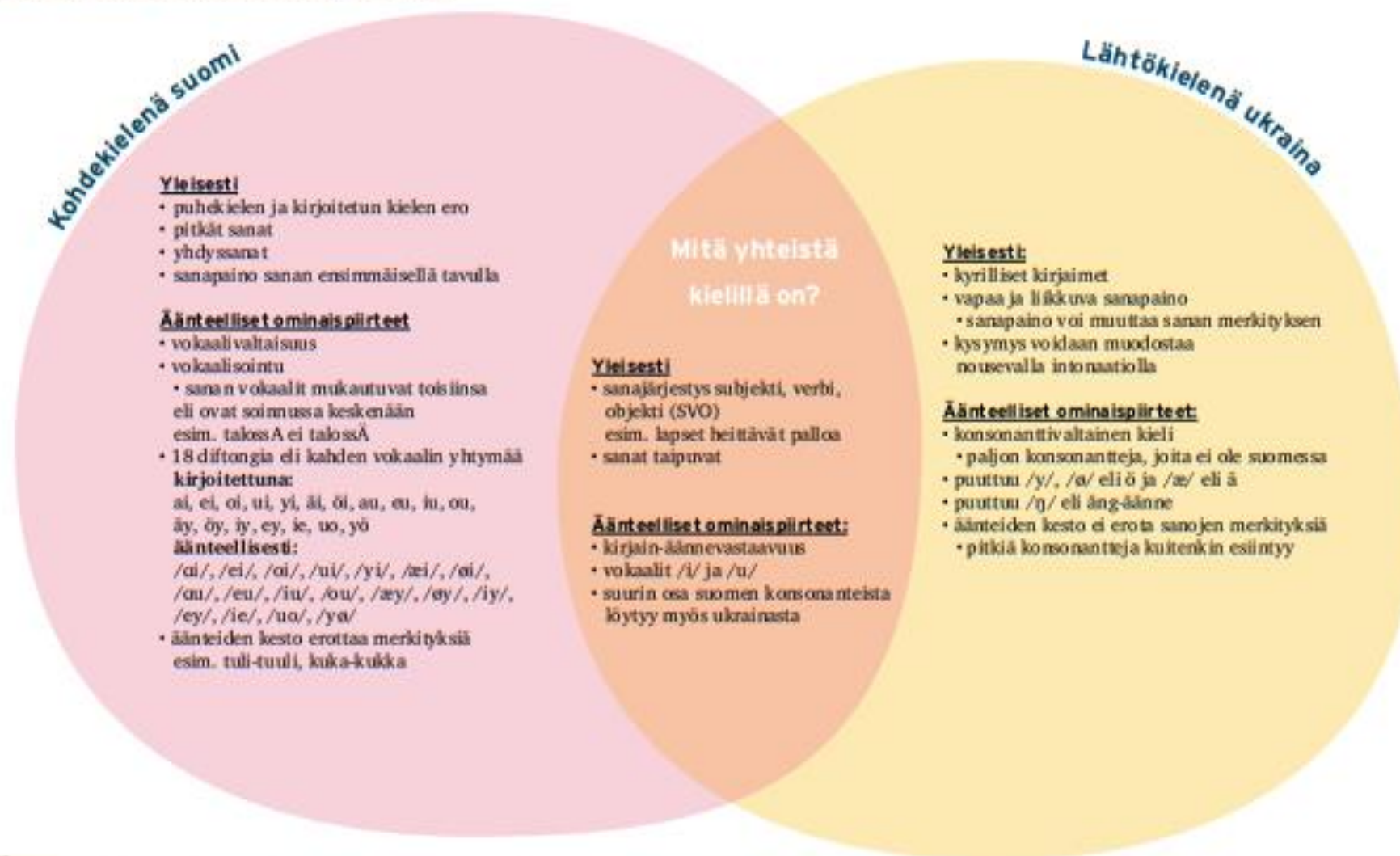
Äännejärjestelmä	• Vahva äänne-kirjainvastaavuus, joka auttaa useimpia oppijoita: pääosin yksi kirjain vastaa yhtä äännettä • Konsonantit laadultaan ja määrältään ”helppoja”, mutta niiden kesto voi olla vaikea hahmottaa: <i>pudota – pudottaa</i> • Vokaalien erottelu voi olla haastavaa: <i>u – y, o – ö, a – ä</i>, samoin kestojen kuuleminen: <i>tuli – tuuli</i>
Sanojen taivutus- ja johtamisjärjestelmä	• Sanoja taivutetaan ja niihin lisätään päätteitä, jolloin sananvartalot muuttuvat paljon, esim. <i>yö – öisin, juoda – join</i> • Pre- ja postpositioita ei niin paljon kuin monessa muussa kielessä • Sanoilla ei ole sukupuoleen perustuvia kieliopillisia luokkia, mikä helpottaa oppimisprosessia • Sanoista voi helposti johtaa suuren määrän uusia sanoja, mikä voi auttaa sanojen hahmottamisessa ja oppimisessa, esim. <i>kirja – kirjailija – kirjasto – kirjain...</i>

Sanajärjestys	• Perussanajärjestys on <i>tekijä + verbi + tekemisen kohde</i> (SVO; esimerkiksi arabiassa VSO) • Kunkin lauseen sanajärjestys hahmotetaan kuitenkin osana kokonaista tekstiä
Aikamuodot	• Aikamuotoja on neljä. Futuuria ei ole, mutta menneen ajan aikamuotojen käytön oppimiseen voi mennä aikaa.
Puhe- ja kirjakieli	• Puhe- ja kirjakieli eroavat merkittävästi toisistaan. • Esimerkiksi numeroita käytetään harvoin kirjakielisessä asussaan: Laskemme <i>yy kaa koo nee vii kuu...</i> Sanomme hinnat: <i>kaks viiskyt, seitkytkaheksan nelkyt</i> • Persoonapronomineista käytetään eri muotoja eri puolilla Suomea: <i>minä – mä – mää – mie – mnää</i> • Myös puheen ”lauserakenteet” ja sanasto poikkeavat kirjakielestä • Puhekielisyys vs. kirjakielisyys ei liity yhteiskuntaluokkien erottautumiseen vaan tilannekohtaisiin normeihin – tämä voi olla oppilaalle uusi asia hahmottaa

Mistä saat tietoa oppilaiden omista kielistä?

- Kielivertailutyöväline
<https://sites.utu.fi/kielivertailu/tyovaline/> → myös harjoituksia!
- Tunne kieli (Honko & Mustonen toim. 2018; verkkomateriaali:
<https://sites.google.com/jyu.fi/tunne-kieli-verkkomateriaali/?pli=1>)
- Lasten omat taidot – kysy
- Oman äidinkielen opettajat
- Tekoäly kääntämisen apuna

Vertailtavina kielinä suomi ja ukraina

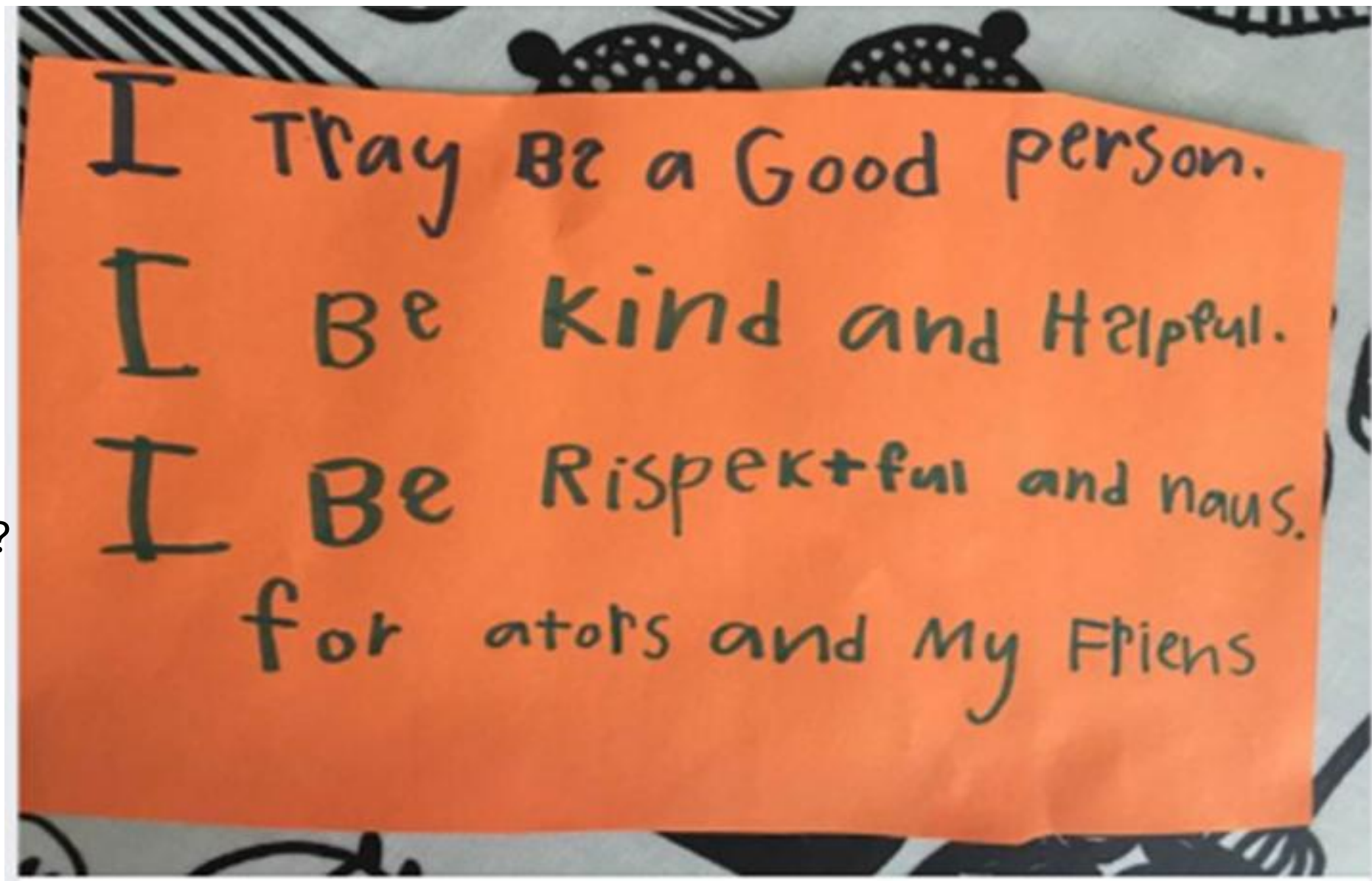

Lähteet:

Pompino-Marshall, B., Stesopoli, E., & Żygis, M. (2017). Ukrainian. *Journal of the International Phonetic Association*, 47(3), 349–357.

Lewis, M. P., Simons, G. F. & Fennig, C. D. (toim.) (2016). *Ethnologue: Languages of the world* (19. painos.). Dallas, TX: SIL International. Saatavilla: <http://www.ethnologue.com>

Miten suomen kielen
ominaispiirteet
näkyvät tässä
6-vuotiaan
suomea äidinkielenään
puhuvan oppilaan
kirjoittamassa tekstissä?

Ryhmän säännöt 6-vuotiaan oppilaan kirjoittamina

S2-oppilaan teksti

- Missä suomen kielen erityispiirteissä oppilas tarvitsee tukea?
- Mikä voisi olla oppilaan äidinkieli?

Kerro jokin hieno, pelottava tai hauska asia, joka on tapahtunut sinulle.

- Mitä tapahtui?
- Miksi tapahtuma oli hieno, pelottava tai hauska?

Kirjoita selvällä käsialalla suomeksi. Voit jatkaa paperin toiselle puolelle.

kerankun olin serkulla mementiin

takaisin kotiin mepuettin sit mementii ulos

pikuveli menitakaisin siselle

sit isä ajas pois ja tuli takaisin

serkulle jasitten isä lähti ajaamaan

kotiin jamun pikuvelli juoksee autontakana

minä nauran takana ja nauran mun pikuve

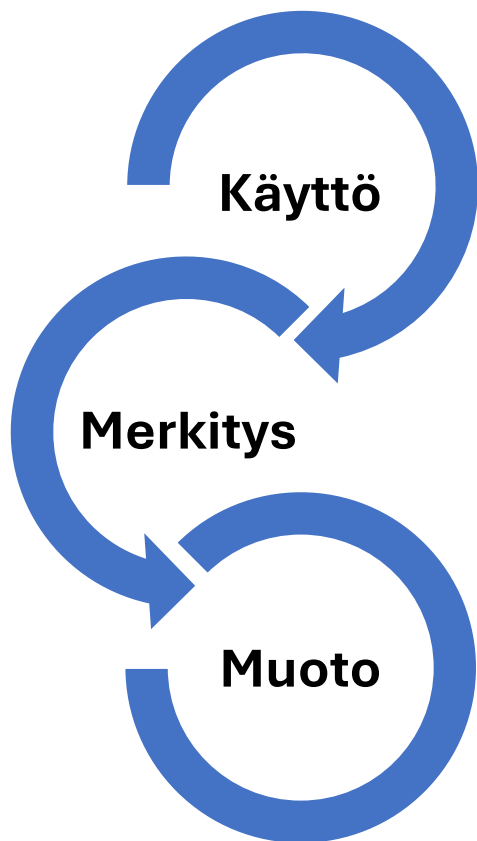
lille ja äiti sanoo isälle stop kylänyt

riittää sekin tulee atole nin.

Millaista S2-opetusta?

- Useisiin äikän kirjasarjoihin olemassa S2-versiot – käytön haasteet?
- Periaatteita:
 - S2-oppilaalla oltava pääsy samoihin teksteihin kuin S1-oppijoillakin
 - **Funktionaalinen käsitys kielenoppimisesta:** Kielen oppiminen ei ole vain sanojen ja rakenteiden irrallista opettelua
 - Opetta sietämään epävarmuutta
 - On harhaa, että kieltä opitaan nopeasti. Lapset eivät opi automaattisesti vaan tarvitsevat oppimiseen rikasta kieliympäristöä ja tukea.
- Vältä näitä:
 - Eriyttäminen ei saa olla sitä, että S2-oppilas tekee vähemmän ja yksin
 - Ei pelkästään selkokielistettyä tai karsittua materiaalia
 - Älä anna pilipalitehtäviä – haasta ajattelemaan, leikkimään kielellä
 - Ei pelkkiä sanastotehtäviä (esim. yhdistä kuva ja sana) tai sanaston opettamista teemaryhmittäin (värit, vaatteet, hedelmät...)
 - Jos puhutaan väreistä, liitetään ne johonkin tilanteisiin ja fraaseihin

Funktionaalinen tapa opettaa kielioppia

1. Valitaan oppilaalle merkityksellinen, autenttinen teksti

2. Tekstin merkityksen ja sosiaalisen kontekstin avaaminen

- Kuka puhuu? Missä? Kenelle? Miksi? Mikä tehtävä tällä tekstillä on?
- Mitä tästä itse ajattelen?
- (Ymmärtävä ja kriittinen lukutaito ennen tuottamistaitoa.)

3. Ohjataan havainnoimaan kielen ilmiötä

- Tekstin kokonaisrakenne
- Mitä kielellä ilmaistaan? (houkutellaan, käsketään, tiedotetaan, vaaditaan, lohdutetaan...?)
- Miten merkitystä ilmaistaan?

4. Ohjataan tunnistamaan, päättellemään ja kokoamaan säännönmukaisuuksia (=pääsäännöt) fokuksessa olevasta kieliopillisesta ilmiöstä (esim. käskymuoto)

5. Strukturoitua harjoittelua (ei siis lähdetä tästä liikkeelle)

- Mukana käyttökonteksti ja merkitykset (ei vain irtosanoja ja lauseita)
- Eri kielitaidon osa-alueet (ei vain kirjoittamista)
- Yksin ja yhdessä

6. Vapaampaa, varioivampaa harjoittelua mahdollisimman autenttisissa tilanteissa

Tänään pohdimme näitä seikkoja:

- S2-opetus
 - Millainen oppimäärä?
 - Kieli osana ihmisen identiteettiä
 - Funktionaalinen näkökulma kielen oppimiseen ja opetukseen
- Valmistava opetus

Mitä tämä luento antoi
sinulle?

<https://www.menti.com>

Access code:

3696 3552

A decorative wavy line in yellow and white on the left side of the slide.

**STUDENTS NOT ONLY
LEARN ABOUT, THEY
ALSO LEARN TO BE**

(BRUNER 1996)

Korvaustehtävä luennolta poissa olleille

Perehdy huolellisesti luennon videotallenteeseen ja dioihin ja nosta niistä 3 itsellesi kiinnostavaa tai merkityksellistä näkökulmaa tai kysymystä. Pohdi valitsemiasi näkökulmia monipuolisesti ja sovela niitä johonkin konkreettiseen oppimateriaaliesimerkkiin.

Vastauksen pituus noin 400 sanaa.

Ennakkotehtävä seuraavaan kertaan (30.9.2025)

Oheisesta linkistä ja QR-koodin alta löydät ennakkotehtävän ensi viikon Tekstien tulkinta -luentoa varten. Tehtävä kannattaa tehdä hyvissä ajoin.

Tehtävässä olevat linkit eivät aukea suoraan vaan ne pitää kopioida.

Ota vastauksesi talteen ennen kyselystä poistumista, sillä tarvitset sitä myöhemmin: Paina vasemmassa laidassa olevaa lähetä-kuvaketta ja lisää oma sähköpostiosoitteesi. Näin kirjoittamasi vastaukset tulevat sähköpostiisi. Kopioi ne sieltä PROpeesi myöhempää käyttöä varten.

<https://link.webpolsurveys.com/S/DE29D241BB2B1C43>

